

سرشناسه: حسینی مکارم، احمد، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور: شکوه مستند جمشید / احمد حسینی مکارم.

مشخصات نشر: کاشان: مرسل، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۲-۴۰۳-۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تخت جمشید - تاریخ - شیراز - آثار تاریخی

موضوع: ایران - آثار تاریخی - هخامنشیان، ۵۵۸ - ۳۳۰ ق.م

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ح-۵/DSR55

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۶۲۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۳۲۰۶۷

■ شکوه مستند جمشید

■ تألیف: احمد حسینی مکارم

■ آماده‌سازی متن: واحد فنی و تحقیقات انتشارات مرسل

■ چاپ اول / ۱۳۹۳ / ۱۰۰۰ نسخه

■ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۲-۴۰۳-۴

■ قیمت: ۱۰/۰۰۰ تومان

■ حق چاپ محفوظ است و تکثیر کل یا بخشی از این کتاب

شرعاً و قانوناً مجاز نمی‌باشد.

انتشارات مرسل

ناشر برگزیده

هجدهمین و بیست و سومین
نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

www.morsalpub.com

ص پ: ۸۷۱۳۵/۱۳۳۵

تلفکس: ۴۴۵۴۵۱۳ - ۳۶۱ همراه: ۳۵۴۶ ۱۶۱ ۰۹۱۳

شکوه مسند جمشید

تألیف:

امجد مسینی مکاوم

انتشارات مرسل

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: جمشید در اساطیر
۱۷	جمشید در ریگ ودا
۱۷	الف) بند ۸۲ در ستایش یم
۲۰	ب) بند ۹۹ خطاب به یم Yama
۲۳	ج) بند ۲۴ گفت و گوی یم و یمی Yami Yama
۲۷	جمشید در اوستا
۲۷	الف) جمشید در گاتاها
۲۷	ب) جمشید در یسنا
۲۸	ج) جمشید در یشتها
۳۰	د) جمشید در وندیداد
۳۷	جمشید در دینکرد
۴۱	جمشید در بندهش
۴۴	جمشید در مینوی خرد
۴۵	جمشید در انوگمَدَنجا
۴۷	جمشید در شاهنامه‌ی فردوسی
۴۷	پادشاهی جمشید هفتصد سال بود
۵۳	چهره‌ی جمشید در اساطیر
۵۳	الف) نام و نسب جمشید
۵۳	ب) سمت جمشید
۵۳	ج) فرّ جمشید
۵۴	د) ازدواج جمشید
۵۴	هـ) ارتباط با دیوان
۵۴	و) ساختن ور جمکرد
۵۵	ز) نوروز جمشید
۵۵	ح) شراب جمشید

.....	ط) خوردن گوشت	۵۵
.....	ی) بهشت	۵۵
.....	ک) طبقات اجتماعی جمشید	۵۵
.....	ل) عاقبت جمشید	۵۶
.....	فصل دوم: جمشید در تاریخ	۵۷
.....	جمشید در تاریخ طبری	۶۰
.....	جمشید در تاریخ بلعمی	۶۳
.....	«گفتار اندر پادشاهی جمشید»	۶۳
.....	جمشید در الفهرست	۶۶
.....	جمشید در مروج الذهب	۶۷
.....	جمشید در تجارب الأمم	۶۸
.....	ذکر سلطنت جمشید	۶۸
.....	جمشید در مجمل التواریخ والقصص	۷۰
.....	پادشاهی جمشید هفتصد و شانزده سال بود	۷۰
.....	جمشید در تاریخ گزیده	۷۲
.....	جمشید در روضه الصفا	۷۴
.....	ذکر سلطنت جمشید	۷۴
.....	جمشید در شجره الملوک	۷۷
.....	چهره‌ی جمشید در کتاب‌های تاریخی	۷۸
.....	الف) اصل و نسب و خانواده جمشید	۷۸
.....	ب) محل زندگی جمشید	۷۹
.....	ج) بت‌پرستی	۷۹
.....	د) طبقات اجتماعی	۷۹
.....	هـ) زمان و دوران حکومت جمشید	۷۹
.....	فصل سوم: منسوبات جمشید	۸۱
.....	انگشتر جمشید	۸۲
.....	تخت جمشید	۸۵
.....	جام جمشید	۸۶
.....	شراب جمشید	۹۰
.....	شهرهای جمشید	۹۲

۹۳	قره.....
۹۵	گنج جمشید.....
۹۷	نوروز جمشید.....
۱۰۲	ورجمکرد.....
۱۰۵	هوم.....
۱۰۷	فصل چهارم: خلط جمشید با دیگران.....
۱۰۸	خلط جمشید با اسکندر.....
۱۰۹	خلط جمشید با پرومته‌ی یونان.....
۱۱۰	خلط جمشید با حضرت خضر (علیه السلام).....
۱۱۱	خلط جمشید با حضرت سلیمان (علیه السلام).....
۱۱۵	جم ثانی.....
۱۱۶	خلط جمشید با کیخسرو.....
۱۱۸	خلط جمشید با حضرت نوح (علیه السلام).....
۱۲۱	فصل پنجم: جمشید در ادبیات.....
۱۲۲	داستان جمشید در گرشاسب‌نامه‌ی اسدی طوسی.....
۱۳۳	بازتاب جمشید در ادبیات فارسی.....
۱۳۳	پند و عبرت گرفتن از زندگی بزرگان و شاهان و بیوفایی دنیا.....
۱۳۶	تشبیه شاهان در بزرگی و شکوه به جمشید.....
۱۳۸	ملکت جمشید.....
۱۳۹	کوچک شمردن عظمت جمشید برای بیان بزرگی شاه.....
۱۴۰	افتخار به اجداد و نیاکان.....
۱۴۰	زیبایی جمشید.....
۱۴۱	جام جم.....
۱۴۶	خاتم جم.....
۱۴۷	تخت جمشید.....
۱۴۹	شراب جمشید.....
۱۵۰	نوروز جمشید.....
۱۵۱	گنج جم.....
۱۵۱	خلط جمشید با سلیمان.....
۱۵۴	خلط جمشید با اسکندر.....

۱۵۵.....	خلط جمشید با خضر.....
۱۵۶.....	خلط جمشید با نوح.....
۱۵۶.....	عاقبت جمشید.....
۱۵۶.....	حکایتی در عاقبت جمشید.....
۱۵۷.....	نکته پردازی و مضمون‌سازی با جم / جمشید:.....
۱۵۹.....	خلاصه‌ای از رمان جمشید و جمک.....
۱۶۳.....	لغت نامه.....
	فهرست‌ها
۱۷۷.....	فهرست نام ایزدان، فرشتگان و دیوان.....
۱۷۸.....	فهرست نام کسان.....
۱۸۳.....	فهرست نام جای‌ها.....
۱۸۵.....	فهرست نام کتاب‌ها و مقاله‌ها.....
۱۸۷.....	فهرست منابع.....

منه تا می‌توانی در سرای عاریت پا را

«شکوه مسند جمشید» دارد بوریای خود

(حزین، ۱۳۸۴، ص ۴۴۲)

مقدمه

اساطیر نشان‌دهنده‌ی فرهنگ و نحوه‌ی تفکر مردمان در دوران کهن است. زبان گویای تاریخی است از دوران پیشین تاریخ، سخنگوی بازمانده‌های گرانبهایی است که از دل خاک‌ها بیرون کشیده می‌شود یا در دل سنگ‌ها و کوه‌ها یافت می‌گردد. اساطیر نماینده‌ی تداوم زندگی فرهنگی یک ملت و به نوعی تاریخ آن است به قول (شفاهی) آقای دکتر شمیسا History بوده که بعد به صورت Story در آمده، تاریخی که به صورت داستان فهمیده می‌شود.

از هنگامی که بشر به اسطوره توجه کرد زمان بسیاری می‌گذرد شاید هزاران سال پیش بود که انسان به طور ناخودآگاه مجذوب و شیفته‌ی اسطوره شد. از آن زمان اسطوره جزء جدانشدنی زندگی بشر گردید. انسان اسطوره باور، اسطوره را قدسی و والا می‌پنداشت و در تمامی لحظات زندگی خود، اعمالش را با اسطوره‌های جامعه‌ی خود منطبق می‌کرد. و در آن تجلی خدایان و ایزدان و قهرمانان را می‌دید. از جمله شخصیت‌های محبوب جمشید است.

او از کهن‌ترین چهره‌های اساطیری هندو ایرانی است. در اوستا پسر ویونگهان است نخستین کسی است که هوم را مطابق آیین می‌فشارد و این سعادت به او می‌رسد که

صاحب فرزندی به نام جم درخشان یا جمشید شود. جمشید با نام یم در هندوستان نخستین کس از بیمرگان است که مرگ را برمی گزیند، راه مرگ را می پیماید تا راه جاودانان را به مردمان نشان دهد. او سرور دنیای درگذشتگان می شود پدرش ویوسونت و مادرش سرنیو است. جمشید در ایران شخصیتی مقبول و محترم می باشد او پسر طهمورث دیوبند است.

در اوستا می خوانیم که اورمزد نخست به او پیشنهاد می کند که آیین مزدیسنا را به جهان ببرد جمشید نمی پذیرد. اما در مقابل به اورمزد قول می دهد که جهان او را گسترش دهد، آن را فراخ سازد و از آن پاسداری کند. برای انجام این وظیفه اورمزد به جمشید اشترا و سوورا را که نشانه‌ی پادشاهی هستند می بخشد و بدین گونه جمشید بر جهان سروری می یابد. در فرمانروایی او آرامش وجود دارد و نعمت فراوان است. نه باد سرد هست و نه باد گرم، نه مرگ و نه پیری، جهان در زمان او آبادان و سرشار از سعادت می شود. مردمان و چهارپایان خرد و بزرگ و مرغان و شعله‌های سرخ آتش همچنان هم جا را فرامی گیرند که ناگزیر با خواهش جمشید و یاری اورمزد، زمین در سه نوبت سیصد ساله گسترده‌تر می گردد و مردمان در نه سده فنا ناپذیر می شوند. سپس اهورا به جمشید هشدار می دهد که مردمان گرفتار زمستان هراس انگیزی خواهند شد که بر اثر آن همه‌ی مردمان و حیوانات روی زمین نابود خواهند گردید و جم را وادار می کند که وری بسازد که به «ورجمکرد» معروف می شود و در آن خانه‌ها و مرغزارها پدید می آورد. جمشید بهترین نژاد مردان و زنان و جانوران و گیاهان را انتخاب می کند و از هر کدام جفتی را در این ور مسکن می دهد تا آفت اهریمنی نتواند نسل این موجودات را از میان بردارد. زمستان هولناک با حمله‌ی ملکوس دیو بر جهان مستولی می شود و همه چیز را نابود می کند و این کار جمشید باعث تداوم نسل آدمی و حفظ تخمه و نژاد همه‌ی پدیده‌ها می شود.

در کتاب‌های تاریخی و ادبی، بنای شهرهای بابل، استخر، تیسفون و بعضی همدان را به او نسبت داده‌اند. آموزش هنرهای مختلف، ساختن ابزار جنگ، تهیه لباس‌های بزم و رزم، رشتن و بافتن و دوختن، ساختن گرمابه و کاخ و ایوان، شکافتن سنگ، دستیابی به گلاب،

عود و عنبر، کشف شراب، آوردن نوروز، داشتن تخت، برقراری طبقات اجتماعی و سرانجام برقراری مدنیت و خوشبختی‌های بسیار دیگر را به جمشید و دوران او نسبت داده‌اند. از کارهای درخشان دیگر جمشید این است که او نخستین کسی بود که دیوان را شکست داد و از مردم دور کرد.

با همه‌ی این کارهای مفید جم گناهکار می‌شود، او برای خشنودی مردمان، خوردن گوشت گاو به آنان می‌آموزد در متون آمده‌است که جمشید از این رو گناهکار می‌شود که غرور بر او چیره می‌گردد و دروغ می‌گوید و با ادعای بیهوده همسانی با خدا، خود را در معرض نفرین قرار می‌دهد و به این ترتیب فره از او می‌گریزد و در سه نوبت به شکل مرغی به پرواز درمی‌آید. بخش اول را مهر دریافت می‌کند. دومین بخش نصیب فریدون می‌شود. و سومین بخش را گرشاسب دلاور نصیب می‌برد. در این هنگام همه از اطراف او پراکنده می‌شوند و دست از حمایت او می‌کشند و ضحاک تازی بر او چیره می‌شود.

در کتاب بندهش آمده که وقتی فره از جمشید می‌گریزد ضحاک آن را به دست می‌آورد. آذرفرنبغ بعدها این فره را از دست ضحاک نجات می‌دهد. ضحاک تمام فرمانروایی و خدم و حشم و ثروت و شبستان جمشید را به دست می‌آورد. بعد از فرار از دست ضحاک، دیوان او را می‌فریبند و او با دیو زنی ازدواج می‌کند که حاصل آن به دنیا آمدن میمون و انواع جانوران زیانبار است. بعداً از طریق خویدوس با خواهرش، جمک، دیوان از اطرافش متواری می‌شوند اما اسدی توسی داستان زندگی او را با دختر شاه کورنگ بیان می‌کند. سرانجام با پنهان زیستن و اره شدن به دست سپی‌تور (برادرش) زندگیش به پایان می‌رسد. و بعدها این فریدون است که انتقام جمشید را از ضحاک می‌گیرد و صاحب حکومت می‌شود. نویسندگان بزرگ او را به خاطر داشتن تخت و انگشتر و... با سلیمان نبی، به سبب ساختن و رجمکردن با نوح پیامبر، به سبب حمایت کردن از مردم و اقدامات مهم و ارتباط با آتش با پرومته‌ی یونان، به سبب داشتن جام با کیخسرو و به خاطر نامیرایی با خضر پیامبر یکی می‌دانند. کریستن سن او را از نمونه‌های نخستین انسان در تفکر هند و ایرانی معرفی می‌کند.